

Yang Isinulat Ni Pablo Tung Ni TITO

Patkaw Ang Pasanag Tung Kumpurming Magbasa

Ti Titong naa, sasang belagan Judiong nagtalig tung ni Jesu-Cristo ekel tung pagpadagen-dagen ni Pablo. Tanya sasang tinaligan ni Pablo ig durug kaderep tung kumpurming unu pay ipiniar na tung anya. Pinanunut nganing ni Pablo atiang pagangay nira ni Bernabe duun tung Jerusalem ang para magurunta-untaan tanira yang pamagmangulu tung sam pundaan duun natetenged tung sasang prublima (2:1-5; Mga Binuat-buatan 15:1-2; Galacia 2:1-4). Tanya kay tinuwul ni Pablong magkunsu tung sam pundaan yang mga tumatalig duun tung Corinto natetenged tung pagkulikta nira yang kuartang itawang tung mga tumatalig duun tung Jerusalem (2 Corinto 8:6, 16-17, 23). Dispuis tanya kay nagkereng tung ni Pablo ang tanya sasang matuud ang apustul. Yang pinakawut na, asan ngaulikay yang pagterelengen nira tung ni Pablo (2 Cor. 7:5-7). Tung pira pang takun, nagtawang da ka tung ni Pablong nagparakawutun duun tung Creta. Duun da ka nga butwanay na ang para panadlengen na yang kumpurming kaministiran ang tadlengen. Kag yadwa pa ang para magpamilik da ka ta mga mamagmaepet-epet ang kada sam pundaan duun tung pulung atii. Bilang ti Tito piniaran ni Pablong mangereng tung anya duun.

Atiang pagpasulat ni Pablo yang sulat ang naa, makapupungaw yang nagainabung kada sam pundaan. Duru rang nagturuldukanen ta belag matuud ang duun da nga patalagay nira yang dumang mga tumatalig (1:10-11). Dispuis pa, kumus anda pay napilik ang mamagmaepet-epet, anda pay mapagpasanag tung mga tumatalig natetenged tung tamang nagitulduk (1:9). Puriu isinulat ni Pablo yang sulat ang naa ang para asan da ngaintindiy ni Tito kung ya pa agaring maanluyan na yang mga prublimang mga maning tia.

May tulung bagay ang pinabilugan ni Pablo tung sulat ang naa: (1) Ipinaintindi na tung ni Tito kung unu pay mga impurtanting pitik ang gamiten nang magpamilik ta mga mamagmaepet-epet ang kada sam pundaan (1:5-9). Durug kaimpurtanti ang yang mga taung pamiliken na, magkatunu yang mga ugali nira tung mga pitik ang atiang sinambit na ay kipurki duru ra ka man ang pamagtulduk ta belagan tama ig malaway yang mga ubra-ubra nira. (2) Ipinaintindi na ka tung anya yang tamang itulduk na tung mga kinalasi-klasi yang mga tumatalig duun, maging mga mamaepet ang mga lalii, maging mga mamaepet ang mga baway, maging mga sinultirus, maging mga kirepen

(2:1-10). Pagkatapus ipinademdem na ka dayun tung ni Tito kung unu pay kantidad yang kaneeman ang ipinagpaita yang Dios tung mga tumatalig ang para asan da tanira ngaeyangay ta nagipagpaderep nirang magtuman yang mga kalelyagan na (2:11-14). (3) Ipinasanag na ra ka tung anya kung unu pang klasiay ta pagpangabui ang dapat maita tung mga tumatalig (3:1-8). Sinambit na si yang natetenged tung kaneeman yang Dios ang durung pisan agkabewereng ang yay pinatielan yang Dios ang nagtapnay tung nira. Gustu ni Pablo ang yang kaneeman yang Dios ang atiang durug katinlu, ya ra enged ay pabilugan ni Titong iwawas ta maayen yang katuyuan na tung mga tumatalig duun ugud asan da tanira ngaeyangay ta ipagpaderep nirang pirming magintindi tung pagburuaten nira yang kumpurming ikaayen yang mga masigkatau nira. Pinaaman na kang likayan ni Tito yang mga diskusiun ig kung unu pay matinlung buaten tung sasang taung may gustu nang belaken na yang sam pundaan (3:9-11).

Yang Intrada Yang Sulat (1:1-4)

1 ¹Yang may sulat taa yuung ti Pablong tinulduk yang Dios ang maging turuwulun na ig tinuwulaw ka ni Jesu-Cristong mangerengan tung anya, bilang sasang apustul na. Yang gustu na magpadagen-dagenaw tung mga taung pinilik yang Dios ang maging mga tauan nang sadili ang para mamesmesan da enged nira ta maayen yang matuud ang nagitulduk natetenged tung Dios ang asan da ka tanira ngaeyangay ta ipagusuy nira tung kalelyagan na. ²Yang luluaan yang pagpadagen-dagenu tung nira, duru rag kadererep tanirang pamagpakbat ang magsarapenan da tanira yang Dios ang asta tung sampang anday katapusan. Indi enged lumalis tiang nagapakbat nira ay kipurki atiang indi pa nganing nagaimu yang kaliwutan, ya kang lagi ay pinangakuan yang Dios ang tanya ka man anda enged ang pisan ay bukli na. ³Pagkatapus tung uras ang ipinagtipu na, ipinagpabunayag na ra yang bitala na ekel tung mga taung pinagpilik nang magparakawutun ig tung yeen ipiniar na ra ka ang para ipagpakawutu ka tung mga tau. Bilang yay kalalangan yang Dios mismu tung yeen ang tanya ka man yay masarang ang nagtapnay tung yaten ang mga tau. ⁴Sinulatana ra yeen, Tito, gated agkawigena ra yeen ang anaung sadili natetenged atiang primiru, pinainunukuana ra yeen kung ya pa agari yang pagtalig mu yang sadili mu tung ni Ginuu ta ang katulad ka tung binuatu^a.

Yang nagipagampuu para tung nuyu ang mas pang maispirinsiaan mu yang kaneeman yang Ama tang Dios ang pagpadagen-dagen tung nuyu

^a 1:4 "...natetenged...pinainunukuana ra yeen kung ya pa agari yang pagtalig mu... puiding maning taa: ...natetenged pagsinasaayita ra tung pagparanangeren ta tung tamang nagitulduk."

duru ni Jesu-Cristong nagyari rang Mananapnay ang nagataligan ta ig mas pa kang ikasadya yang isip mu yang kaampiran mung naang baklu tung nira.

Natetenged Tung Ipinagbutwan Na Tung Anya Duun Tung Creta (1:5-9)

⁵Yang ipinagbutwanu tung nuyu asan tung Creta ay ugud panadlengen mu yang kumpurming kaministiran ang taradlengen. Kag yadwa pa ang para magpamilika ta mga mamagmaepet-epet tung mga kaarumanan nirang mga tumatalig ang kada sam pundaan. Duun ipapanaway mu tung mga pitik ang ya si kay ipademdemu tung nuyu. ⁶Kung tinu pay piaran mu, dapat ang anday mapitikan tung anyang mga malalain. Bilang sam bilug ilem yang kasawa na ang yay nagapabugusan na ta gegma na. Yang mga ana na dapat kang mapinanangeren tung anya ang yay puiding mataligan na. Bilang anday nuta nirang mapinagpapsaw tung mga malalaway ang pagurubraen ubin mabinatukun pa tung anya. ⁷Kipurki kung tinu pay magmaepet-epet tung sam pundaan, dapat ang anday mapitikan tung anyang malalain ay natetenged tanya sasang taraligan yang Dios ang magpadagen-dagen tung grupu. Bilang belagan mapinaglalang, belagan kang tipusun, belagan kang tarainem, belagan kang kanununtuk, belagan kang mainamlukun tung kuarta. ⁸Kung indi, dapat ang durug kainasikasuen tung mga taung nagapanaw tung balay na, duru kag derep ang magbuat yang matinlu ig magkatama ka tung pagterelengen yang Dios, pirmi kang bilug yang isip na tung nagauyunan na, ig pirmi ka tung katamtaman ilem yang pagirisipen nang makdek kang magsuspindi tung sadili na. ⁹Kidispuis pa, dapat kang durug peget yang panges na tung Matinlung Balita natetenged tung ni Jesus ang usuy ang pisan tung ipinagtulduk ta tung nira atiang primiru. Ay kung maning tia, maske rang magturuldukun tung mga tumatalig yang magkatama ang nunut da ka ta pagpaktel na tung mga isip nirang mamagtuman. Kag yadwa pa, maske ra kang magbinsir tung isip yang kumpurming pagpakigkuntra tung nagitulduk ta ang basi pa ra ilem mamanmanan da ka nira ang tanira ka man pala ay mali.

Kung May Nagaisip Dang Magpaekel Da Yang Mga Isip Nira Tung Maling Nagitulduk, Dapat Ang Paamanen Na (1:10-16)

¹⁰Nagasambitu tia, ay duru ra asan ang pamagpakigkuntra tung tamang nagitulduk. Indi enged magpalalang tung duma ig pagpandaya tung panaged tung nira ekel tung nagitulduk nirang anday quinta. Yang lumiru unu asan, ya ra yang mga Judiong nagtalig tung ni Ginuung Jesus, piru pamagreges tung mga tumatalig ang taga duma-rumang nasyun ang dapat ang magpabuat ta tanda tung mga tinanguni nira. ¹¹Yang mga taung atia, Tito, dapat ang indi mu ra pakdulan ta lugar ang para magturuldukun pa. Kipurki, teed mu, intirung sam

pamilyang lagi yang nagakumbinyu nirang nagapatalang tung kamatuuran, natetenged ka man tung nagitulduk nira yang dapat da rin ang indi ra nira itulduk. Yang pagasikad enged nirang pagturuldukun ay ang para manginguarta ra ilem. Makakaeyak yang trabaw nirang atia. ¹²Maskin nganing yang sasang taga asan tung Creta ang bantug da atii kanay ang ya unu ay sasang propeta, may inaning na natetenged tung mga masigkabanwa na ang maning taa:

“Yang mga taga taa tung Creta, pirmi ra ilem ang pagburukli-buklian. Midyu tung mga dayamdang ang durug karaiseg ang dapat pangamanan. Durug katatamad ig duru kag katatakab,” agaaning. ¹³Yang inaning nang atii talagang matuud, temeng da ka man ang pisan tung mga manigtulduk ang atia, maskin yang nagadayaan nira man, ya ka. Ya ray natengeran na ang kaministiran ang tagaman mung pangkelan yang mga isip yang mga tau asan ekel tung pagparasanagen mung klaradung pisan ang basi pa ra ilem asan da tanira magkaramanmanay ang tanira ka man ay mali ugud maulkan da yang pagparanangeren nira tung kamatuuran ang nagkawaldang da. ¹⁴Ya ray buaten mu ugud indi ra mamagpadayun ang mamagintindi tung mga isturia-isturiang atiang inimu-imu ka ilem yang mga Judiong atia ang asan da ilem nagipatielay nira yang nagitulduk nirang mali tung mga tau. Pati yang mga riglamintung atiang nagipatuman da rin yang mga manigtulduk ang atiang pamanalyud da tung kamatuuran, ya ka, indi ra ka intindien nira. ¹⁵Yang tanan ang bagay limpiu tung may mga kinaisipan ang linimpiuan da, piru tung may mga kinaisipan ang mansadu ta kasalanan ig indi ka pagtalig tung ni Ginuung Jesus, alus pa ilem anday bagay ang limpiu tung pagterelengen nira. Kumu mansadu ka man yang kinaisipan nira, kung mangabuat da nganing ta malain, ya ra ilem agpamateltelay nira yang pagimasul da rin yang mga painu-inu nira^b. ¹⁶Kung pabitalaen mu yang mga manigtulduk ang atia, paganing ka ang may kaampiran unu nira tung Dios, piru asan da tung mga ubra-ubra nira nga bistuay ta ang belag matuud. Nagalawayan ngani yang Dios ang pagteleng tung nira ay pamagpasuag tung kalelyagan na. Maskin unu pang ubra-ubraay ang matinlu indi nganing kayanan nirang buaten.

**Dapat Ang Tuldukan Ni Tito Yang Mga Tumatalig Ang Ipausuy
Nira Yang Pagurulagen Nira Tung Tamang Nagitulduk (2:1-10)**

2 ¹Piru ta nuyu, Tito, idayun mu yang pagturuldukun mu tung mga tumatalig kung unu pang mga ubra-ubraay ang magkatunu

---

^b 1:15 Yang nagitulduk yang mga manigtulduk ang atii maning taa. Ang para maging limpiu unu yang sasang tau tung pagterelengen yang Dios, dapat unung sulipeten na yang mga riglamintu kapin da enged yang natetenged tung mga palanganen ang dapat unung liian nira. Piru yang nagitulduk na Pablo, ang para maging limpiu unu yang sasang tau tung pagterelengen yang Dios, dapat unung magpapunas yang mga kasalanan na tung ni Ginuung Jesu-Cristo. Atia unu, pati yang pagterelengen na tung tanan ang bagay, maging limpiu ra ka. Purisu anda ray kumbini, maskin unu pang bagayay.

tung tamang nagitulduk natetenged tung kalibrian ta. ²Bilang yang mga mamaepet ang mga lalii pademdemen mung gamiten ka nira yang pagkamaepet nirang purmal. Dapat ka ang yang mga ugali nira garalangen yang kadaklan ang mga kaarumanan nira. Pirmi ka tung katamtaman ilem yang pagirisipen nirang makdek kang magsuspindi tung mga sadili nira. Asta yang pagparanangeren nira tung tamang nagitulduk dapat ang pirming ketket tung mga isip nira. Pati yang paggeregmaen nira tung mga masigkatau nira, dapat kang tedek ka tung mga pupusukun nira, ig pirming matenten yang mga isip nirang magagwanta tung mga kaliwagan.

³Asta mga mamaepet ang mga baway ya ka. Pademdemen mu ka ang yang tanan ang mga pagurulagen nira dapat ang eklan ka nira tung ikadengeg yang Dios. Bilang belagan kunliwaken, indi ka magpagamen ang subra tung irinemen ang binu. Kaministiran kang magturuldukun tung mga kaarumanan nirang mga baway ang mga kinamamulaan pa natetenged tung pagburuaten ang matitinlu. ⁴⁻⁵Ya ray dapat ang iugyat nira ang para magmaske rang maggeregmaen ta ustu tung mga kasawa nira pati tung mga ana nira, maskean da ka nira kung ya pa agaring magsuspindi tung mga sadili nira, kung ya pa agaring magekel tung pagkabaway nirang anday masawayan tung nira, kung ya pa agari yang pagarasikasuen nirang matinlu tung mga pamalay-walay nira, ig kung ya pa agari yang pagparanek nirang ustu tung mga kasawa nira. Dapat ang magkamaningan da ta maning tia yang mga pagurubraen nirang mga baway ugud anday mapadatelan ta dumang magsaway ang anda unu ay kuinta yang Matinlung Balitang liit tung Dios ang ya ray aganingay yang mga baway ang nagaususy ka unu nira.

⁶Asta yang mga sinultirus, ya ka. Pampaktelen mu ra ka yang mga isip nira ang magsuspindi tung sadiling kalelyagan nira maskin tung unu pang bagayay.

⁷Pati yawa mismu, Tito, dapat ang pirmia ra kang magpaita ta matinlung mulidu ang puiding mapausuyan yang mga kaarumanan mu asan. Kidispuis pa, kung magturuldukuna ra nganing, magpaita ka ang ta yawa, anday pagaintris mung maeklan tung mga taung pagapanuldukan mu. Dapat kang bistu tung nira ang yang pagpabetang mu tung nagitulduk mu talagang may timbang nang durug kaimpurtanti. ⁸Asta yang nagitulduk mu, puliduen mu ka ta mupia ang para pirming magkatunu tung tamang nagitulduk ugud indi maptikan ta duma ang may kamali na ugud kung tinu pay pagkuntra tung yaten, anda ra kay maaning nang malain natetenged tung yaten, kung indi, maeyak da ka ilem.

⁹Pati yang mga tumatalig ang mga kirepen asan, pampaktelen mu ra ka yang mga isip nirang pirming magpananged tung mga agalen nira

maskin unu pay ituwul tung nira ang para yay mauyunan nira. Ig dapat kang indi magtuwal ta supakil. ¹⁰Dapat ka ang indi magkawkaw tung mga ibebtang yang mga agalen nira, kung indi, dapat yang maita yang agalen nira tung nira ang tanira talagang piadur ang pagkatau ang puiding mataligan nira maskin tung unu pang bagayay. Yay dapat ang usuyun nira ay ugud ekel tung tanan ang mga pagurubraen nira, asan da nga maladmaray yang mga tau ang yang nagitulduk ta natetenged tung pagtarapnayan yang Dios tung yaten ang mga tau, durug tinlu yang apiktar na tung pagpangabui yang kumpurming pananged.

**Nagapabilugan Na Yang Kantidad Yang Kaneeman Yang Dios
Kung Unu Pay Apiktar Na Tung Sasang Tumatalig (2:11-14)**

¹¹Dapat ang magkamaningan da ta maning tia yang pagurulagen yang mga tumatalig asan alang-alang da ilem tung kaneeman ang ipinagbuluntad yang Dios tung nira ekel tung ni Jesu-Cristong nagpundar yang kalibrian tang mga tau. ¹²Natetenged pinaitaanita ra ka man yang Dios yang kaneeman nang atiang asta tinapnayita ra anya, asanita ra ngaeyangay ta ipagtabtab ta tung pagburuaten ta yang kumpurming indi na nagauyunan pati yang mga kalelyagan tang pangkaliwutan. Asanita ra ka ngaeyangay ta ipagsuspindi ta tung mga sadili ta ang para mapagbuatita ta magkatama mintras buiita pa taa tung kaliwutan ang naa ang ya ra kay nagauyunan na ta mupia. ¹³Dapat ang magkamaninganita ra ta maning tia ay natetenged yay sistimang magkabagay ang pisan tung nagapakbat tang sasang ikasadya tang pisan tung uras ang ipagkaita ta yang kasusulawen yang Dios tang makagagaem ang ya ra ka man yang Mananapnay tang ti Jesu-Cristo mismu. ¹⁴Ya ka man yang nagpatumbas yang linawa na arangan da ilem tung yaten ugud asanita ra nga gawaray nang ipaluasay tung pinagpakemkeman ta ra rin ang ita pirmi ra ilem ang paglampas tung mga katuwulan yang Dios. Kag yadwa pa ugud asanita ra ka nga punasay na tung tanan ang mga kasalanan ta ang para anda ray dumang may anya tung yaten, kung indi, tanya ra ilem ang simanyan duruita ra ka man agkadererep ang magbuat yang matitinlu ang yay nagauyunan na.

**Kaministiran Ang Magpaita Ti Tito Ang Tanya Piniaran
Da Ka Man Ta Katengdanan Ni Ginuung Jesus (2:15)**

¹⁵Yang mga bagay ang atia^c, ipagpaintindi mu tung mga tumatalig asan ang nunut da ka ta pagpaktel mu tung mga isip nirang mamagtuman. Kung may asan ang indi magpauyun, ya ray sugpatan mu ta mupiangan tadelgen. Ipaita mu enged tung nira ang yaway piniaran

---

^c 2:15 Bilang yang tanan ang inaning nang magimpisa tung 1:10 ang asta tung 2:14.

ni Ginuu ta ta katengdanan mung magpaiwan-iwan tung nira. India ra engaged magpadeeg kung may magkuntra tung nagipagpaintindi mu, maskin tinu pa.

**Natetenged Tung Matinlung Pagpakignunut Yang Mga
Tumatalig Tung May Mga Katengdanan (3:1-2)**

3 ¹Yang ipademdem mu engaged tung mga tumatalig asan ang tanira dapat ang magpananged tung may mga katengdanan tung pamanwa. Kumpurming unu pay matinlung ubraen, kaministiran kang pirming riparasiun tanirang magbuat. ²Pademdemen mu kang mamagamlig ang indi magpalagpak ta mga bitalang mga malalain maskin tung ninu pa, indi ka magpakigsuay, kung indi, matinawangen, mapinasunairen ig mapinaebesen tung tanan ang mga masigkatau nira.

**Kaministiran Ang Ipanag Ni Tito Ta Maayen Yang Natetenged
Tung Kantidad Yang Kaneeman Yang Dios (3:3-8)**

³Magkabagay ang pisan ang maning tia yang mga pasais ta ay kipurki maskin ita nganing mismu, atiang indiita pa nagapagsuku tung ni Ginuung Jesus, parariuita ka ilem ta ugali tung mga kaarumanan ta simanyan ang belag pang mga tumatalig. Ay atii kanay, anda kay gustu tang magintindi ta ustu tung Dios. Nagpasuagita ka nganing tung mga kalelyagan na. Talangita ka tung kamatuuran. Turuwul-tuwulunita ka yang mga kakaiblen ta ang sari-sari ra ilem yang nalelyagan tang papsawan ang pulus ka man balawag tung Dios. Yang bida ta pirmiita kang nagtima ta malalain ang pagurubraen ta tung mga kaarumanan ta ay duruita kag kainiwegen tung nira. Naglalawayan ka nganing tanira ang nagteleng tung yaten, nagderemetanita ka nganing. ⁴⁻⁵Agad na pang maning da ka man tii yang mga ugali ta, piru pagkawut da yang uras ang ipinagpaita yang Dios ang yay Mananapnay ta yang kaneeman na may yang gegma nang durung pisan agkalutuk, atiang pagtalig ta yang mga sadili ta tung anya, tinapnayita ra ka man anya. Andang pisan ay natengeran na tung yaten ang ita may nagkarabuat tang magkatama tung pagteleng na, kung indi, suluminti ilem natetenged tung sadiling kaildaw na. Maning pa tung diniguita ra anya ang para magkabagayita ra tung anya. Ya ra kay uras ang ipinagubra yang Espiritu Santo tung isip ta ang maning pa tung ita ra ipanganaay nang uman^d, bilang pinaeyanganita ra anya ta baklung ipagpangabui tang liit tung Dios. ⁶Ya ray ipinalampud yang Dios tung yaten ang yang apiktar na tung yaten, maning pa tung ita bukukay ta waing bastanti ang duun ipatielay na tung pinagtalus

^d 3:4-5 Pariu ka ta palaksu yang sinambit tung Juan 3:3, 5; 2 Corinto 5:17; Galacia 6:15; 1 Juan 3:9; 4:7; 5:4

ni Jesu-Cristong nagyari rang Mananapnay ta. ⁷Binuatanita ra anya ta maning tia ay ugud asanita ra ngaipabtangay nang mga ana nang sadili ang may nagielat na tung yaten ang durug tinlu. Purisu simanyan nagapagpakbatita ra tung uras ang magsarapenanita rang mamagama ang asta tung sampang anda enged ay katapus-tapusan na. Nagyariita rang mga ana na natetenged inusgaranita ra anyang saluita rang pisan tung pagteleng na natetenged ilem tung kaneeman nang atiang ipinagpaita na.

⁸Yang nagipagpasanagung atia natetenged tung luluang yang kaneeman yang Dios, yay mataligan tang talagang matuud. Purisu gustuu ang yang mga bagay ang atia ya ray pabilugan mu enged ang para iwaswas mu ta maayen tung mga putul ta asan ugud tanirang namagtalig da tung Dios ang magtapnay tung nira ekel tung ni Jesu-Cristo, asan da tung nagipagpasanag mu ngaeyangay ta ipagpaderep nirang magintindi kung ya pa agaring mapagbuat ta mga matitinlu. Kipurki yang mga bagay ang atiang gustuung ipasanag mu tung nira, durug tinlu yang apiktar na tung pagpangabui nira ig ikaayen da ka yang mga masigkatau nira.

Nagapaetaran Nang Indi Na Ra Pakdulan Ta Lugar Yang Kumpurming Pagtulduk Ta Makakatalang (3:9-11)

⁹Piru likayan mung likayan yang mga diskusiun ang anday kapulutan na ang katulad ka tung dumang pamangatadlengan natetenged tung mga listaan yang kinaampu nirang tukaw^e. Pati yang pagbaratikusan yang duma may ruma natetenged tung mga katuwulan ang ibinutwan ni Moises tung nasyun yamen ang Israel^f, ya ka, likayan mu ka. Kipurki yang tanan ang mga maning tiang mga diskusiun, anda enged ay kuinta na ay andang pisan ay maeklan asan ang para matawang pa rin tung pagurusuyun ta tung kalelyagan yang Dios. ¹⁰Kung may sasang putul tang manigtulduk ang yay pagtukud ta pagberelagan ta pagirintindien yang sam pundaan asan, painunukan mu ta matinlu ang basi pa ra ilem maintindian na kung unu pay kamali na. Panuntan mu ra ka ta pagpaaman mu ang kaministiran patadengen na ra yang pagturuldukan na. Kung indi magtadeng, paamanan mu si ta minsa pa. Kung indi ka enged mamati tung nuyu, indi mu ra ilem tugtan ang magpadayun pa tung pagturuldukan na tung mga tumatalig. ¹¹Asan da tung pagpategas na nga siguruay mu ang yang sasang taung maning tia, enged nang nanalyud tung tamang nagitulduk. Yang sadiling kasalanan na yay pagpailala ang tanya talagang mali.

---

^e 3:9a Tung Genesis durung mga listaan ta mga kinaampu. ^f 3:9b Ikumplar tung sinambit na tung 1:10.

Natetenged Tung Nagituyun Na Tung Ni Tito (3:12-14)

¹²Tito, nagaisipanu ang may ipaangayu asan tung nuyyu, patugyanaan ilem tung ni Artemas may tung ni Tikiko^g. Kung kumawut da nganing asan, ta yawa, magimpurtaa rang magpakigbagas tung yeen duun tung Nicopolis ay ya ray nagaisipanung pagtiniranu ang asta mataklib da yang timpung igbaralyu^h. ¹³Kung natetenged tung ni Zenas ang abugadu durua ni Apolos ang nansiangay ra asanⁱ, kung kawutun da nganing yang uras ang ipagliit nira asan, paderepan mung padagen-dagenan ta maayen tung mga kaministiran nirang mamagsaay ugud indi pangulangan. ¹⁴Dispuis pa yang mga kaputulan ta asan, kaministiran kang aralan da ka nira kung ya pa agaring magprusigir tung pagburuaten nira ta ikaayen yang дума ang talagang kaministiran enged ang tawangan ugud indi ra magluang inutil^j.

Yang Pagtapusan Yang Sulat (3:15)

¹⁵Buinu, Tito, yang tanan ang mga kaarumananu tani pamagpakikumusta ka tung nuyyu asan. Pakikumustaayami ka tung tanan ang mga kaputulan ta asan ang kumpurming pagmaal ka tung yamen ig pananged ka tung kamatuuran ang naang nagapananged ta.

Yang nagipagampuu para tung numyung tanan asan ang mas pang maispirinsiaan mi yang kaneeman ni Ginuu tang Jesu-Cristong pagpadagen-dagen tung numyu.

Ya ra ilem tia ay maaningu,

Pablo

---

^g 3:12a Ti Tikiko sasang ugu ni Pablong mataligan nang magtuman yang kumpurming unu pay nagituwul na tung anya. Nasambit ka tung Mga Binuat-buatan 20:4 may tung 2 Timoteo 4:12; Efeso 6:21-22; Colosas 4:7-8. ^h 3:12b 2 Timoteo 4:21; Mga Binuat-buatan 27:9-10 ⁱ 3:13 Yang durua nga tauan ang atia, puiding ya ray pinapagekel ni Pablo yang sulat ang naa para tung ni Tito. Ti Zenas taa ilem sinambit ni Pablo. Ti Apolos sasang manigtulduk yang kamatuuran ang sinambit na tung 1 Corinto 3:5-6; 16:12 ig nasambit ka ni Lucas tung Mga Binuat-buatan 18:24. ^j 3:14 Ya kay katuyuan yang inaning na tung 3:8.